Salve

Revue pro teologii a duchovní život

3/2026 – japonské křesťanství

online příloha
revuesalve.cz

Jak se křesťanství dostalo do Japonska
Kalendárium křesťanských misií v Japonsku

Lucien Miller
Buddhista, který se setkal s Kristem

Šigeto Ošida OP ve vzpomínkách
(Odette Baumer-Despeigne, Stan Rougier)

Jak se křesťanství dostalo do Japonska

Kalendárium křesťanských misií v Japonsku

Konec 15. století Španělsko a Portugalsko si smlouvami rozdělily sféry zámořského vlivu. Papež zároveň oběma zemím svěřil patronát nad misijní činností v nově objevených územích. Evangelizace byla úzce propojena s portugalskou a španělskou státní politikou.

1543 Do Japonska připlouvají první portugalští obchodníci.

1549–1551 František Xaverský připlouvá roku 1549 jako první křesťanský misionář do Kagošimy na ostrově Kjúšú. Doprovázejí ho jezuité Cosme de Torres a Juan Fernández a tři japonští křesťané. Jedním z nich byl Jadžiró, s nímž se Xaverský setkal v Malace. Následně byl pokřtěn v jezuitské koleji v Goy a stal se prvním známým pokřtěným Japoncem.

Xaverský se pokusil získat podporu císařského dvora v Kjótu, ale zjistil, že císař nemá v zemi zmítané občanskými válkami skutečnou politickou moc. Roku 1551 proto Japonsko opustil a zaměřil se na plánovanou misii v Číně. Přesto si z Japonska odnesl mimořádně příznivý dojem. Japonce označil za nejvzdělanější a nejmravnější národ, s jakým se dosud setkal, a toto přesvědčení významně ovlivnilo další směřování jezuitské misie.

Po odjezdu Xaverského převzal vedení misijních aktivit v Japonsku Cosme de Torres. Hlavní centra misie se nacházela na Kjúšú a v okolí Kjóta, misionáři se zde zaměřovali především na vyšší společenské vrstvy.

1563–1582 Roku 1563 se Ómura Sumitada stal prvním pokřtěným daimjóem, tedy feudálním pánem. Následovali jej další: Takajama Ukon, Ótomo Sórin a Arima Harunobu. Právě Justus Takajama Ukon byl papežem Františkem v roce 2017 jako první Japonec samostatně blahořečen.

Na územích některých křesťanských daimjóů docházelo k hromadným konverzím jejich vazalů a poddaných. Motivace vládců byly rozmanité: vedle osobního přijetí víry hrály roli politické zájmy a snaha získat přístup k výnosnému portugalskému obchodu. V některých panstvích byly konverze vynucovány,

buddhističtí mniši vyháněni a chrámy zabavovány ve prospěch křesťanských misionářů. Základnou portugalského obchodu a katolické misie se stalo Nagasaki, které Ómura Sumitada roku 1580 předal jezuitům jako léno.

Počet křesťanů rychle rostl. Na počátku 17. století jich podle běžně přijímaných odhadů žilo v Japonsku přibližně 300 tisíc. Existují i významně vyšší dobové odhady, ty jsou ale mezi historiky sporné. Zůstává nejasné, kolik věřících, kteří vzešli z těchto masových konverzí, při přijetí křtu skutečně rozumělo základům křesťanského náboženství.

Významnou postavou jezuitské misie byl Alessandro Valignano, který prosazoval zásadu *accommodatio*, tedy přizpůsobení misie japonské kultuře. Misionáři se měli učit japonsky, poznávat místní zvyklosti a přizpůsobit jim způsob vystupování i každodenní život. Valignano také podporoval zakládání škol, seminářů a výchovu domácího duchovenstva. Jeho pojetí akomodace však mělo své hranice: respekt k japonské kultuře neměl znamenat opuštění přesvědčení o výlučné pravdivosti křesťanské víry.

1585 Papež Řehoř XIII. vydal dekret, v němž japonskou misii svěřil výhradně Tovaryšstvu Ježíšovu. To vyvolalo nevoli španělských misionářů z řádů františkánů, dominikánů a augustiniánů, kteří se opakovaně pokoušeli zahájit misijní činnost v Japonsku s využitím Manily na Filipínách jako své základny.

1587 Tojotomi Hidejoši úspěšně postupoval ve své snaze sjednotit Japonsko. Po vítězném tažení na Kjúšú vydal rozkaz k vypovězení zahraničních misionářů. Nagasaki převedl pod přímou vládní kontrolu. Edikt však nebyl důsledně vymáhán a jezuité pokračovali v činnosti, třebaže méně veřejně.

1593 Filipínský guvernér vyslal do Japonska skupinu s františkánským mnichem Pedrem Baptistou jako vyslancem. Ti se setkali s Hidejošim a během svého pobytu v Japonsku získali povolení postavit v Kjótu klášter. Zatímco Baptista vyjednával, aktivně se věnoval misijní činnosti s tvrzením, že rozkaz k vyhoštění byl namířen proti Tovaryšstvu Ježíšovu, a proto se františkánského řádu netýká. V důsledku toho začala konfrontace mezi Tovaryšstvem Ježíšovým, které bylo pod patronátem portugalského panovníka, a františkány a dalšími žebravými řády, které byly pod patronátem španělského panovníka.

1596–1597 Roku 1596 ztroskotala u provincie Tosa na ostrově Šikoku španělská loď *San Felipe* plující z Manily do Mexika a její náklad byl zabaven. Incident se stal součástí již existujícího napětí kolem působení španělských františkánů a mohl prohloubit Hidejošiho podezření vůči zahraničním misionářům. Dne 5. února 1597 bylo na kopci Nišizaka v Nagasaki ukřižováno a kopími usmrceno šest františkánů (včetně Pedra Baptisty), tři japonští jezuité a sedmnáct japonských laiků. Událost je známa jako mučednictví šestadvaceti svatých z Nagasaki.

1603 Tokugawa Iejasu založil roku 1603 šógunát v Edu. Křesťanství bylo zpočátku tolerováno a misie prožívala poslední období rozvoje. Postupně však rostly obavy z vazeb křesťanů na zahraniční mocnosti, z politické nezávislosti křesťanských daimjóů a z narušení společenského a náboženského řádu. Nizozemský a anglický obchod navíc umožňoval šógunátu udržovat kontakty s Evropou bez současného působení katolických misionářů.

1614 Šógunát vydal celostátní zákaz křesťanství. Misionáři a představitelé křesťanských komunit byli vypovězeni, kostely a kláštery zničeny a veřejné praktikování křesťanské víry zakázáno. Část misionářů se ukryla nebo se pokoušela do Japonska tajně vracet, většina však byla postupně dopadena a popravena.

1614–1644 Nastává vrchol pronásledování, které si vyžádalo tisíce obětí. Šógunát vybudoval systém kontroly obyvatelstva založený na udavačství, kolektivní odpovědnosti domácností a povinné registraci u buddhistických chrámů. Při každoročních zkouškách označovaných jako *fumi-e* museli lidé šlapat po obrazech Krista nebo Panny Marie, a tím prokázat, že nejsou křesťany. Tato opatření se postupně stala nástrojem obecné kontroly společnosti.

Po porážce šimabarského povstání (1637–1638), které šógunát interpretoval jako křesťanskou vzpouru, byly represe i kontrola mezinárodních obchodních vztahů dále zpřísněny. Roku 1639 bylo zakázáno připlouvání portugalských lodí. Pronásledování křesťanů se stalo součástí systému přísně regulovaných zahraničních vztahů (*sakoku*).

V roce 1644 je popraven jezuita Mancio Koniši: poslední známý vysvěcený katolický kněz působící v Japonsku.

Navzdory represím křesťanství v Japonsku nezaniklo. Věřící si vytvářeli tajná bratrstva a po více než dvě století předávali modlitby i náboženské tradice ústně z generace na generaci. Opakované policejní zásahy (*kuzure*) sice vedly k rozsáhlému zatýkání, přesto se skryté komunity udržely až do poloviny 19. století.

1853–1861 Japonsko se postupně znovu otevírá zahraničnímu obchodu. Katoličtí misionáři se mohou vrátit, ale nejdříve smějí působit pouze mezi cizinci. Zákaz křesťanství pro Japonce nadále platí. Roku 1859 přicházejí první protestantští misionáři a roku 1861 zahajuje v Hakodate svou činnost ruský pravoslavný kněz Nikolaj Kasatkin, později známý jako svatý Nikolaj Japonský.

1865 V Nagasaki se po více než dvou stoletích tajného života setkali členové skrytých křesťanských komunit s francouzským misionářem Bernardem Petitjeanem. Mijazaki tuto událost označuje jako „vzkříšení křesťanů", papež Pius IX. to později označí za zázrak. Jejich veřejné přihlášení ke katolicismu však vyvolá ještě poslední vlnu represí.

1867–1873 Během takzvaného čtvrtého urakamského pronásledování byly více než tři tisíce křesťanů deportovány do různých částí Japonska a stovky z nich zemřely. Represivní politika vyvolala protesty západních mocností.

1873 Vláda Meidži zrušila zákaz křesťanství a deportovaní věřící se mohli vrátit domů. Část skrytých komunit se připojila ke katolické církvi, jiné si ponechaly náboženskou tradici vytvořenou během staletí ilegality.

1889 Ústava Meidži zakotvila svobodu náboženského vyznání, pokud nebyla na újmu míru a pořádku a nebyla v rozporu s povinnostmi poddaných.

Kalendárium bylo připraveno na základě textu Kentaro Miyazaki: „Roman Catholic Mission in Pre-Modern Japan". IN: Mark Mullins (ed.): *Handbook of Christianity in Japan.* Brill 2003, s. 1–18.

K tématu lze také doporučit následující studii: Ludvík Armbruster – Jan Regner: „Víra a rituál. Zkušenost japonských skrytých křesťanů". IN: *Salve* 30, 2020, č. 2, s. 59–69.

Lucien Miller

Buddhista, který se setkal s Kristem

Pro Šigeta Vincenta Ošidu byl buddhismus jeho vnitřním domovem, který se stal zároveň místem, kde mohl přebývat Kristus. Tento japonský dominikánský kněz, který zemřel v roce 2003 ve věku 81 let, byl buddhisticko-křesťanský mystik, jenž toužil být poustevníkem, byl však povolán, aby se stal zakladatelem a ředitelem mezinárodního a mezináboženského centra, jež navštěvovaly tisíce lidí z celého světa, kteří sem přicházeli hledat spiritualitu.

Tato kapitola rozhodně není kompletním a definitivním popisem života a duchovního působení otce Ošidy. Zaměřuje se spíš na období od jeho konverze ke katolicismu až po dobu, kdy založil komunitu Takamori Sóan.[1] Ošidovo vlastní chápání smyslu komunity Takamori, jejích začátků a významu, jejího způsobu fungování a přitažlivosti, je obzvláště osvětlující, protože dává do kontextu jeho vnitřní volání po životě poustevníka v rámci komunity, kde zůstával i nadále oddán svému poslání katolického kněze a dominikána, který zároveň nikdy nepřestal být buddhistou. V jeho očích představovalo Takamori vrchol jeho kněžství v Řádu bratří kazatelů. Z mého pohledu tkví počátky Takamori v mysteriózně příznivých okolnostech spočívajících v kombinaci náhodného setkání a jeho vlastní nemoci. Jeho povolání přitom mělo svůj původ v podobně šťastném protnutí jeho jedinečné osobnosti s příhodnými okolnostmi, historickým kontextem a milostí.

Oklamán Bohem

V roce 1943, několik měsíců před odvodem do japonské armády, prožil Ošida zvláštní setkání s katolickým knězem. Podobně jako ostatní studenti středních a vysokých škol té doby se také on učil o křesťanství, avšak křesťanská víra nebo způsob života ho nijak nezajímaly. Jednoho dne zavítal do katolického kostela v tokijské čtvrti Kódžimači, kde objevil Krista

v osobě otce Hermanna Heuverse (1890–1977), německého jezuity, který byl v letech 1937 až 1941 prezidentem tokijské Sophia University.

Ošida si byl okamžitě vědom, že se právě setkal s někým opravdu výjimečným. Heuvers byl skutečně tak široce uznávaný a respektovaný, že když zemřel, zúčastnilo se jeho pohřbu přes 2500 lidí. Vzhledem k tomu, že jeho setkání s tímto katolickým knězem bylo dílem šťastné náhody a udělalo na něj tak silný dojem, cítil Ošida, že „katolicismus" je něčím, co už nemůže dále ignorovat; nedlouho poté proto požádal o křest. Protože měl být v té době povolán do armády, přijal tuto svátost s vědomím, že může brzy zahynout ve válce. Byl však pevně odhodlán přijmout tuto možnost a počítal s tím, že během bojů se může stát naprosto cokoli.

O mnoho let později během jednoho *seššinu*, který vedl ve Spojených státech amerických, otec Ošida podotkl, že ke katolictví jej přivedl „Boží žert či lest", protože předpokládal, že všichni katolíci musí být jako tento německý jezuita. Výraz „Boží žert" byl odkazem na slova proroka Jeremiáše, který byl ztlučen a uvězněn za to, že chtěl své židovské druhy potrestat za jejich nevěrnost a modloslužebnictví, přičemž volal:

Svedl jsi mě, Hospodine, a dal jsem se svést.
Zdolal jsi mě a přemohl.
Po celé dny jsem jen pro smích,
každý se mi vysmívá. (Jer 20,7).

V Ošidově případě to byl on, kdo se smál; onen vtip byl na jeho účet. Bůh jej svedl a on se nechal svést a uvěřil, že všichni katolíci jsou jako otec Heuvers. Nicméně díky otci Heuversovi jej toto zklamání na jeho duchovní cestě nezastavilo.

Během americké okupace Japonska (1945–1952) studoval Ošida na katedře filozofie na Tokijské univerzitě. Studium završil v roce 1951 s bakalářským titulem z indické filozofie. Když byl ještě student, vrátil se k otci Heuversovi, aby mu řekl, že prozkoumal různé řeholní komunity, ale že se dosud nerozhodl o svém budoucím směřování. Napadlo ho, že by mohl navštívit dominikánský klášter ve městě Sendai, severně od Tokia. Dospěl k přesvědčení, že dominikáni velmi otevřeně nahlížejí věci spíše z Boží

perspektivy než z lidského úhlu pohledu, a tak uvažoval, zda by právě mezi nimi nemohla být jeho budoucnost.

Odpověď, kterou mu jeho duchovní vůdce poskytl, Ošida ani v nejmenším nečekal. Věděl od ostatních i ze své vlastní zkušenosti, že otec Heuvers byl převelice opatrný, když měl radit druhým, jak se mají rozhodnout. Zpravidla říkal něco jako „Ještě s tím počkej," přičemž nabádal k trpělivosti a rozvaze. Jeho odpověď Ošidovi však byla jasná a přímá: „Je zřejmé, že jsi povolán. Máš poslání. O tom nemůže být pochyb."

Ošida byl v šoku, když to slyšel, a zpočátku to odmítal přijmout, protože mu to znělo jako finální karmický verdikt vynesený soudem.

Otec Heuvers následně Ošidu varoval, když mu řekl, že jeho řeholní povolání pro něho nebude nijak snadné. „Pravda je taková, že máš příliš velkou lásku k lidem, než abys mohl žít obyčejným řeholním životem," řekl mu. „A ještě pravdivější je, že onen cíl, který sis stanovil, je příliš náročný na to, aby ses mohl oženit a mít rodinu."

„Jeho slova rozhodla o mém dalším životě," řekl Ošida. Ačkoli to tehdy ještě nevěděl, byl předurčen k tomu, aby se vydal po životní cestě, která byla naprosto odlišná od běžného řeholního života dominikánských bratří.

Tonutí a *madoi* – kořeny komunity

Během studií se Ošidovi přihodilo ještě něco jiného, co zásadně proměnilo jeho samotného a nakonec i okruh hledajících, kteří se kolem něho shromáždili. Jednoho dne se při plavání v rozbouřených vodách na pláži Arahama v prefektuře Mijagi málem utopil. Čirou náhodou se tam objevil americký voják sloužící v okupačních ozbrojených silách, který ho zachránil. Ošidova ústa byla tak pevně sevřená, že voják musel použít železnou tyč, aby je rozevřel a mohl mu poskytnout umělé dýchání. Ošida měl v živé paměti, jak blízko se ocitl smrti a pak se znovu narodil, přičemž svůj prožitek, kdy začal znovu dýchat, přirovnal k tomu, jako by se „vůbec poprvé v životě nadechl".

Tím dnem byl 12. srpen 1948. Ošidovi bylo dvacet šest let. Nesmazatelné fyzické a psychické stopy, které na něm zanechala zkušenost blízké smrti, ho provázely až do konce života. A jaké to byly stopy?

Během války armádní lékaři zjistili, že má tuberkulózu. Rozhodli, že by měl být hospitalizován, ale on léčbu odmítl. Pokud je mi známo, nikdy nevysvětlil proč. Určitě cítil velkou sounáležitost se svými spolubojovníky. Jednou poznamenal, že „ve válce je to vždycky ten nejlepší, kdo jde", čímž měl na mysli, že jde na smrt. Nesnášel privilegia. Jeho ideálem byl Ježíš. Chtěl být chudý a žít mezi chudými, s rukama v kapsách a pohvizdováním, být v jednotě s těmi, kdo nemají kam jít, jak sám říkával. Zde vidím možný zárodek jeho dominikánského povolání a důvod, proč ho tolik přitahoval dominikánský slib dobrovolné evangelijní chudoby, kterým se řídil ve svém životě v Takamori Sóan v Japonských Alpách.

Později, když se téměř utopil, se jeho tuberkulóza zhoršila a navíc začal trpět plicní gangrénou. Tím začal jeho celoživotní boj s respiračními a plicními nemocemi. „Mým zenovým mistrem a mým guru byla má nemoc" – tak se jednou vyjádřil.[2] Ve vzpomínkách „The Good News from Sinanosakai", které Ošida zaznamenal v roce 1965, odhalil, že jeho „učitelka, paní nemoc" představovala neutuchající osten vražený do jeho boku, který mu stále připomínal, že on smí žít, zatímco jiní pacienti s TBC nikoli:

Teď už vím, že moje plicní choroba je nevyléčitelná a chci se vyznat, že si po celý svůj život ponesu v sobě dluh, který mám vůči pacientům s tuberkulózou. Před sedmnácti lety [1948] *jsem vážně onemocněl. Byla to doba, kdy se jen obtížně sháněly léky. Přežil jsem jenom díky tomu, že vzhledem ke zvláštnímu postavení, které jsem měl* [jakožto bývalý voják*], se mi podařilo získat léky, k nimž obyčejní pacienti neměli přístup. Nikdy nezapomenu na mladého muže, který vedle mne ležel v nemocnici, byl to nějaký rybář. Umíral, protože nemohl dostat streptomycin… Byl operován a během zákroku zemřel.* [V té době se v Japonsku tuberkulóza léčila chirurgickým odstraněním postižené plíce.] *Nikdy nezapomenu, jak se mnou několik dní před smrtí sdílel své nejniternější pocity a myšlenky.*[3]

Poté, co v roce 1948 málem utonul, strávil otec Ošida následující dva roky s určitými přestávkami zotavováním v univerzitní nemocnici Tohoku v Sendai, hlavním městě prefektury Mijagi a posléze v Národním sanatoriu prefektury Mijagi v Sendai. Toto období léčby bylo prvním z celé řady

hospitalizací a rekonvalescencí v léčebných centrech a tuberkulózních sanatoriích, které měly v dalších letech následovat.

Během léčby v sendaiském sanatoriu Ošida nezapomínal na neochvějné přesvědčení otce Heuverse, že je povolán k řeholnímu životu. Aby své povolání rozvíjel, navštěvoval mše v katolických kostelech v oblasti města Sendai a v sendaiském konventu Řádu bratří kazatelů, který založili kanadští dominikáni. Každou neděli posílala americká armáda džíp, který katolíky na mše svážel. Ošida odvoz využíval, třebaže vůči americkým vojákům, kteří byli jeho někdejšími nepřáteli, cítil určitou nevraživost.

Ze sendaiského sanatoria byl Ošida propuštěn v roce 1950. Poté, co v roce 1951 složil na Tokijské univerzitě závěrečné zkoušky, vstoupil formálně mezi dominikány, započal v sendaiském konventu svůj noviciát a složil zde také své první, časné sliby. Ovlivněn novicmistrem otcem Bernardem Tartem pak v roce 1955 složil své věčné sliby.

Během let strávených v sendaiském konventu (1951–1958) Ošida i nadále trpěl recidivami své plicní nemoci a čas od času musel pobývat v nemocnicích a sanatoriích. V roce 1952 došlo k vážnému zhoršení jeho stavu, kvůli němuž byl po celý rok 1953 hospitalizován.

Při setkání s dalšími pacienty s TBC, s nimiž přicházel do kontaktu v nemocnici a sanatoriu v Sendai, cítil Ošida hluboké pohnutí a vytvořil si s nimi silné pouto vzájemné pospolitosti a sounáležitosti. Třebaže se nikdo z těchto lidí nepodílel na založení a dalším rozvoji komunity Takamori Sóan, která vznikla až v roce 1964 (tedy o mnoho let později), Ošida věřil, že jeho vize Takamori měla svůj počátek v hlubokém prožitku *madoi* (円居) – „živého kruhu přátelství“ lidí v Sendai.[4] Tvořili jej pacienti, s nimiž se během jejich hospitalizace sblížil. Semínka živého stromu Takamori, který se začal viditelně rozvíjet v polovině 60. let, začala tedy na sendaiské půdě klíčit již v raných poválečných letech.

Otec Ošida udržoval s tímto intimním okruhem spřízněných duší trvalé spojení. Hluboce ho dojímal onen prostý a zcela neokázalý způsob, jakým nemocní žili pospolu, když se zotavovali z tuberkulózy. Od prvního setkání si uchoval hlubokou úctu k tomuto prostému, nekomplikovanému životu, který nás učí, jak sám řekl, „být sami k sobě prostí a upřímní, abychom mohli být otevření vůči Bohu“.[5]

Další Boží lsti – otec Bernard Tarte, mystik

Jak už jsme zmínili, Ošida byl ve skutečnosti oklamán hned třikrát. Bezprostředně po setkání s Ježíšem, ztělesněným v osobě otce Heuverse, katolického misionáře, zatoužil po tom, být pokřtěn. Po křtu ovšem ke svému velkému zděšení zjistil, že většina katolíků se tomuto misionáři ani trochu nepodobá. Svědectví kněžské služby otce Heuverse ho následně inspirovalo k přijetí kněžského svěcení, aby zjistil, že většina kněží ani zdaleka nedosahuje úrovně jeho charismatického mentora.

A pak do jeho života vstoupil mystik, otec Bernard Tarte. Byl to právě on, kdo v Ošidovi podnítil touhu hlouběji se ponořit do světa dominikánské spirituality. Otec Tarte byl u japonských dominikánů v letech 1947 až 1955 provinčním vikářem. Během posledních let (1956–1958), která bratr Ošida strávil v sendaiském převorství, se stal jeho duchovním vůdcem. Ještě jednou si Bůh s Ošidou zalaškoval, když ho ponechal v domnění, že všichni dominikáni musejí být mystici a že příslušnost k dominikánskému řádu představuje způsob, jak bude moci prožít svůj život ve společnosti mystiků. Během svého noviciátu a seminárních let z tohoto snu bohužel procitl a uvědomil si, že většina bratří nemá s mystikou vůbec nic společného. Tak jako žádný katolík a žádný kněz nebyl jako otec Heuvers, stejně tak žádný dominikán nebyl jako otec Tarte.

Ať už to bylo jakkoli, navzdory tomu všemu byl Ošida uchvácen.

Tarte byl v první řadě nekonvenční učitel a jeho názory byly osvěžujícím způsobem originální. Jednoho rána na začátku výuky nabádal tento kněz své bratry, aby se odvrátili od své nevraživé neústupnosti a závislosti na liteře zákona a zaměřili se na následování ducha zákona. Vysvětlil jim:

Když dodržujete pravidla, jste v bezpečí, jste chráněni. Ale to je všechno. Neměli byste kritizovat ty, kdo pravidla nedodržují. Někdy jsou chvíle, kdy je potřeba pravidla porušit. To jsou okamžiky, kdy je potřeba milovat. Protože láska je nade všechno.[6]

Otec Tarte žil ve svém vlastním světě, který byl odlišný od světa ostatních bratří, ať už se modlil, jedl, nebo telefonoval.

Jedné noci, během přísného silentia, které se dodržuje po celou noc, se stalo něco, co žádný z bratří nebyl schopen vysvětlit. Slyšeli, jak se noční tmou nese charakteristický zpěv, který při svých námluvách vydává proslulá japonská cetie trojhlasá, přezdívaná japonský slavík, jež za denního světla po celém Japonsku ohlašuje příchod jara: „Hú hou-ki-kjó!" „Hú hou-ki-kjó!" „Hú hou-ki-kjó!"

Nejenže nebyl den; nebylo ani jaro. Ošida a další bratři otevírali okna a vycházeli na balkony, aby si poslechli tento zázrak přírody. Nakonec Ošida rozeznal přízračnou postavu procházející se po zahradě. Byl to otec Tarte, který s pomocí ptačí píšťalky vyluzoval onu vtíravou melodii.

„Toto je svět *kotohogi*" (言祝ぎ), pomyslel si Ošida a použil japonský šintoistický výraz, který označuje „oslavu či chvalořečení něčeho posvátného". Tento svět se Ošidovi právě teď otevřel a stal se téměř hmatatelným. Nyní už se v klášteře cítil dobře. Jak poznamenal Čisato Kitagawa: „Skoro až dětinská radost a jedinečná osobitost otce Tarta, naprosto nezatížená úzkostí každodenního života, musely Ošidovi otevřít zcela novou perspektivu a možnost požehnaného života."[7]

Každý den během noviciátu se v konventu odehrávaly podobné okamžiky a události. Byl to právě jedinečný otec Tarte, který Ošidu naučil chápat smysl opravdového pokání. „Musíš se vysmívat sám sobě a vzhlížet ke své hvězdě, ke kříži," řekl mu. Ošida si to vykládal tak, že pokání nás má vyvést z našeho vědomí, mimo jevovou stránku věcí. Toto odpoutání či transformaci zažil přímo u otce Tarta. Jednoho dne vešel do kaple a uviděl otce Tarta, jak se tam o samotě modlí. Aby svého novicmistra při modlitbě nerušil, obrátil se a chystal se potichu odejít.

„Je tu jen Bůh a ty!" zahřímal na něj otec Tarte. „Proč na mě bereš ohledy?"

Ošida měl pocit, jako by do něj udeřil blesk, který jej přivedl k ohromujícímu uvědomění vlastního ega, které si je vědomo sebe sama.

Jednou časně z rána během přísného silentia zaslechli všichni hlasitou hudbu vycházející z pokoje otce Tarta. Ošida strčil hlavu do dveří a uslyšel skladbu „Day O!" (Banana Boat Song) od Harryho Belafonta, kterou novicmistr přehrával na nejvyšší hlasitost na svém gramofonu.

Ošida byl z toho ostrého kontrastu mezi požadovaným tichem a zakázaným zvukem naprosto zmaten. Pak si všiml, že otec Tarte, o němž bylo

známo, že mu ranní vstávání dělá značné potíže, si vůbec nebyl vědom ani ohlušující hudby, ani Ošidovy přítomnosti. Měl „onen dlouhý pohled“,[8] řekl Ošida, pohled vyjadřující pochopení celistvosti, který vždycky odrážel jeho uvědomování si toho, že každá lidská bytost představuje naprosté tajemství. Otec Tarte si v tu chvíli nebyl schopen uvědomit vůbec nic jiného. Když Ošida spatřil „onen dlouhý pohled“, rozplakal se.

Otec Tarte si byl vědom, že Ošidova zkušenost blízkosti smrti na něj měla nesmírný dopad. Díky ní získal vědomí posmrtného života a pochopil, že vše je v Božích rukou. „To, co zakoušíš, teologie nazývá *sapientia* – moudrost,“ řekl mu otec Tarte. O mnoho let později v jednom rozhovoru popsal Ošida své vnitřní vědomí Boží přítomnosti:

Když slyším ptačí zpěv, vnímám posmrtný život; slyším nejhlubší hlas Boha, nesmíšený s mým vlastním hlasem ani s hlasem společnosti. Dítě Šigeto, dospělý i starý muž jsou přítomni zde, neoddělitelně s Bohem spojeni, někdy dotčeni jeho přítomností. Boží dech je tu vždy.[9]

Vysvěcení a kněžství

Inspirován mystickou spiritualitou otce Tarta se Ošida rozhodl vytrvat ve svém studiu u dominikánů a zůstat věrný svému řeholnímu povolání. Než však v roce 1955 složil v sendaiském konventu věčné sliby, zeptal se při eucharistii Ježíše, zda by se měl opravdu natrvalo zavázat ke službě v Řádu bratří kazatelů. Hluboce jej ovlivnila jeho zkušenost s malou prostou komunitou *madoi*, jejíž součástí se stal během svého pobytu v tuberkulózním sanatoriu v Sendai. Prostota a obyčejnost tohoto živého přátelského kruhu nemocných mu připadala velice přirozená. Uvědomil si, že pro něho samotného „byla tato prostota ‚*sine qua non*‘, tedy nezbytnou podmínkou úplné otevřenosti vůči Bohu“.[10] Přestože intuitivně pochopil osobní pravdu – že uvnitř dominikánského řádu nemůže zůstat skutečně skromný a pokorný –, neměl dosud žádnou představu o alternativní cestě.

Stejnou otázku si kladl i další japonský bratr a jeho přítel, který mu vyprávěl o rozhovoru s jejich společným jezuitským duchovním vůdcem, otcem Heuversem. Otec Heuvers řekl Ošidovu příteli, že tyto otázky

o vedení prostého a skromného duchovního života jsou pro někoho, kdo se nachází na této úrovni vývoje, příliš pokročilé. Ošida se tedy spokojil s radou, kterou od otce Heuverse dostal jeho přítel, a přestal si s tím dělat starosti – tedy alespoň prozatím. „Ježíš mi na mou otázku neodpověděl," připustil Ošida sarkasticky.[11]

Jeho nezodpovězená otázka spolu s jeho kontemplativním mistrem – jeho nemocí – mu ukazovaly cestu. „Tak nebo tak," řekl v jednom rozhovoru, „stále jsem byl přesvědčen, že nemohu zemřít a zanechat církev jakožto baštu buržoazie! Mým ideálem bylo kněžství, i kdybych mohl sloužit mši jen jedinkrát v životě."[12]

V roce 1958 vstoupil Ošida do dominikánského teologického semináře v kanadské Ottawě. Tam se naučil francouzsky, což byl jazyk studijního střediska *Dominicum studium*. Dílo svatého Tomáše Akvinského se četlo v latině, ale výuka probíhala ve francouzštině. Třebaže byl Ošida vynikající student, stále měl pocit, že dominikánský řeholní způsob života je pro něho nepřirozený; byl v příliš velkém rozporu s asijskou stezkou moudrosti, kterou znal. Protože mu však Ježíš stále neodpověděl na jeho otázku ani nerozptýlil jeho obavy, pokračoval ve studiu a dál se trápil ve své nejistotě.

Ošidův otec se hlásil k buddhismu podle japonské zenové školy Sótó, a Šigeto tak vyrůstal s hlubokou láskou k meditační praxi zazen. On a jeho otec spolu praktikovali zazen od doby, kdy začal chodit do základní školy. Vzpomínal, že kdykoli se během rozhovoru zmínil o zazenu, jeho otec říkával: „Pojďme si sednout."[13] Právě díky praxi zazenu se mu podařilo přečkat léta v semináři a podržet si svoje povolání. Představený kanadské provincie dominikánů věřil, že Ošidovým osobním povoláním je přenést způsob života evropských či kanadských dominikánů do Japonska, ale Ošida si myslel něco jiného. Řekl svému představenému, že on sám by možná byl schopen takový život v Japonsku vést, avšak nikdy by nemohl žádat totéž po generaci mladých Japonců.[14]

Před svým vysvěcením, které proběhlo 8. dubna 1961, se Ošida „zavázal Bohu": „Po svém vysvěcení už nikdy nebudu lhát, ani sobě, ani tobě."[15] Myslím, že měl pocit, že lže, když svému okolí zamlčuje, jak moc se cítí být zahlcen dusivým vlivem evropské kultury na katolicismus. Od nynějška už bude v tomto ohledu upřímný, jako když požádal svého představeného

o svolení opustit duchovenskou službu ve farnosti a být na volné noze, aby se jakožto japonský dominikánský kněz pokusil následovat pro sebe Boží vůli. Byl přesvědčen, že musí existovat japonský – a nepochybně i buddhistický – způsob, jak být katolíkem. Když tedy přišel čas kněžského svěcení a někdo chtěl při té příležitosti darovat Ošidovi peníze na nový kalich, nemohl prostě snést pomyšlení na to, že by si nechal zhotovit kovový kalich a následně ho dal pozlatit nebo postříbřit, jak to vyžadovalo tehdejší církevní právo. „Cokoli pokoveného by pro japonskou duši bylo symbolem falešnosti," prohlásil. „Pro mě by to znamenalo smísení světské a náboženské spirituality." Kromě toho věděl, že většina světového zlata pochází z Jihoafrické republiky, kde v té době panoval apartheid. Místo toho si nechal vytvořit kalich v japonském stylu, vyrobený z práškového kamene a vypálený při teplotě 1300 stupňů. Tento kalich plně vyhovoval jeho vnitřní potřebě jednoduchosti a prostoty. „Naštěstí," řekl Ošida, „ho o několik let později požehnal papežský nuncius pro Japonsko".[16]

Brzy po vysvěcení se Ošidova tuberkulóza opět zhoršila, takže musel být znovu hospitalizován, tentokrát v montrealské nemocnici Hôpital Maisonneuve a poté v zotavovacím centru na břehu jezera Lac Édouard. Během své rekonvalescence začal zažívat záhadná setkání s cizími lidmi. Jednoho dne se například setkal s „tajemným dřevorubcem". Jindy zase obdržel malý balíček se svíčkou z včelího vosku, kterou mu poslala jedna mystička z Německa žijící životem naprosté oddanosti Boží lásce.

S těmito událostmi se dostavil pocit „společných vibrací", vzájemného propojení založeného na sdílené atmosféře a pocitech. Na tomto základě se v mysli otce Ošidy začala rýsovat určitá vize, horizont nového církevního společenství.[17]

Plevel a semínka komunity

Ošida se v roce 1962 vrátil do Japonska a šest měsíců se věnoval farní práci v oblasti Tokia.[18] V prvním roce po svém návratu ovšem znovu onemocněl tuberkulózou a byl přijat v Mezinárodní nemocnici sv. Marie. Později byl převezen do nemocnice Sakuramači ve městě Musaši Koganei asi dvacet mil od Tokia, kde podstoupil operaci průdušek, při níž mu

byla také odstraněna část pravé plíce. Na zotavení byl poslán do sanatoria Koike, které se nacházelo v blízkosti vesnice Takamori v okrese Fudžimi v prefektuře Nagano.[19] Právě tam, v horách nad vesnicí Takamori, založil v roce 1964 poustevnu Takamori.

Ve svém projevu předneseném na Mezinárodním misijním kongresu uvedl, že právě během jeho pobytu v sanatoriu Koike „vznikla v rytmu každodenního života malá komunita".[20] Začal tak nový způsob života, další kruh *madoi* tvořený nemocnými, jakýsi oddenek podobných kruhů rekonvalescentů *madoi*, které se utvořily v Sendai a Mijagi. Stejně jako předchozí dva ani tento kruh nebyl určen k tomu, aby přetrval, třebaže by si to jeho členové přáli. Postupem času začal Ošida s pacienty, které v nemocnici Koike poznal, hovořit o „komunitním životě".[21] Tito druzi v utrpení se k němu chtěli připojit v hledání nového způsobu života.[22]

Zpočátku nevěděl, co na to říct. V životě už viděl experimentální komunity, které selhaly. Měl pocit, že pokusit se dát dohromady nesoběstačné osoby by mohlo vést jedině ke katastrofě, neboť chápal onu křehkost těch, kdo žili v neustálé nejistotě, protože nevěděli, zda se jim jejich nemoc nevrátí. Zároveň však cítil, že ve své touze po lidské náklonnosti tito postižení a trpící lidé usilovali o naplnění utopického snu o světě plném bratrské lásky a pospolitosti. V jejich naivní vizi se ovšem skrývalo nebezpečí spočívající v ignorování prostého faktu, že lidské bytosti zkrátka nejsou dokonalé. Byl přesvědčen, že komunita nemocných a potřebných jedinců, kteří si notně idealizovali své přátelské vztahy a soudržnost, by ve skutečnosti vedla jen k deformaci zúčastněných. Komunita vytvořená z takových lidí by nebyla životaschopná.

Moje odpověď na jejich touhy byla velmi tvrdá. Museli se úplně vzdát svého dosavadního způsobu života a žít jako řeholníci, pracovat rukama a pěstovat si svou vlastní potravu. Museli žít rodinným životem, jak je to u lidí obvyklé, a zapustit své kořeny hluboko ve společnosti. Takový způsob života je daleko reálnější než bláhová snaha o vytváření komunit.[23]

Po propuštění z nemocnice Koganei ve Fudžimi se zotavoval v sanatoriu Fudžimi. Poté žil zhruba rok asketickým životem v chudobě, zcela sám,

jako poustevník, přičemž se zdržoval na dvou místech ve vesnici v sousedství městečka Fudžimi. Čas od času pobýval v opuštěném chrámu v Takamori zasvěceném bohyni milosrdenství Kannon, kde nemusel platit nájem. Šlo však ve skutečnosti pouze o malou chatrč.

Někteří místní lidé říkali, že v chrámu Kannon straší, a začali se na něj dívat s údivem. Říkali mu „kněz z kaple“, ale překvapovalo je, že si nepostaví vlastní kostel nebo nezačne provozovat školku pro děti, když je to křesťanský kněz. Postupně se ale jejich pochybnosti rozptýlily a začali ho vnímat jako člověka, který jim nepřeje nic zlého, nemá žádné skryté úmysly a nehledí jen na své vlastní zájmy. Udělala na ně dojem jeho kuráž, upřímná oddanost a také fakt, že dokázal přežít, i když pobýval úplně sám ve strašidelném chrámu Kannon.

Jednomu vesnickému úředníkovi, kterého potkal, řekl, že to, co ho zde zajímá, je docela prosté. „Chci v této oblasti založit Boží kruh *madoi*, kde by chudí lidé mohli žít pospolu.“[24]

Vlivem jakési duchovní osmózy se věci začaly posouvat kupředu. Díky Ošidovu výjimečnému charismatu se v chrámu Kannon začali scházet studenti a další jednotlivci. Ošida si postupně zvykl, že se kolem něho shromažďují lidé, kteří ho přijímají, a začal se v tomto prostředí cítit jako doma.

On sám ona raná léta, kdy se komunita Takamori Sóan rozvíjela, popisuje takto: „Jen jsme utíkali před svým egem, s rukama v kapsách a pohvizdováním.“[25] V té době neměl žádnou jasnou vizi poustevnického života, ani neměl v úmyslu zakládat v Takamori komunitu. Neměl žádný plán, žádnou ideu, kterou by chtěl rozvíjet; prostě jen žil, čelil každému okamžiku a každému člověku, který se na jeho cestě objevil, a snažil se reagovat na jakoukoli potřebu, která právě vyvstala.

„Cítil jsem nostalgii po malém Ježíškovi v jesličkách a nesl v sobě určitou vizi o Ježíši,“ napsal později. Nebyla v tom však žádný záměr typu „založme komunitu“ nebo „začněme žít novým typem náboženského života“.[26] Jednou věcí si ale byl jist – ego musí být potlačeno, aby „ruka Boží“ mohla nerušeně pracovat.[27]

Navzdory této naprosté absenci jakéhokoli plánu se mi zdá zřejmé, že otec Ošida našel v chrámu Kannon to pravé místo. Byl povolán k novému

životnímu dílu a toto poslání v rámci jeho kněžského povolání rozpoznali i jeho duchovní rádci a učitelé, otec Heuvers a otec Tarte. Nechával se unášet na vlně milosti a držel se přitom záchranného kruhu, který mu hodil Ten, kdo jej pobízel, aby se poddal proudu a plaval novým směrem. Postupně vytušil, že tento dar Ducha svatého musí přijmout s otevřenou náručí. To, co se kolem něj v Japonských Alpách rozvíjelo, byla komunita Takamori Sóan, v níž figuroval jakožto její pokorný učitel a mistr.

V tuto chvíli by mohlo být dobré uvést pro lepší pochopení souvislostí několik informací. Po dobu třinácti let od svého vstupu do Řádu bratří kazatelů, tedy od roku 1951, zachovával otec Ošida hluboké mlčení ohledně toho, co považoval za své nejhlubší poslání, a s výjimkou několika příležitostných rozhovorů se svým provinciálem o tom prakticky s nikým nemluvil. Jeho vnitřním přesvědčením bylo, že poslušnost znamená poslouchat Boží hlas,[28] a byl odhodlán se tomuto Hlasu podřídit.

Thomas Merton o svém vlastním povolání napsal: „Všechno opustit a následovat Krista nebylo nikdy příliš praktické. Je to však nadpřirozeně prozřetelné."[29] Pro Ošidu jeho „Ano!" nebylo ani praktickým, ani důkladně uváženým krokem, byla to však nevyhnutelná nutnost.

Jednoho dne dospěl k názoru, že nastal pravý čas vrátit se do Tokia a pohovořit si se svým církevním představeným, otcem Bernardem M. Trahanem, který byl japonským oblastním převorem Kanadské provincie dominikánů. Byl farářem v katolickém kostele Sukagawa v prefektuře Fukušima, kde Ošida šest měsíců sloužil jako kaplan. Otec Ošida chtěl požádat o svolení opustit společenství dominikánských bratří a začít žít mimo klášter, aby si mohl najít svou vlastní, samostatnou cestu.

K tomuto setkání došlo někdy během roku 1963 nebo na počátku roku 1964. Ošida podezříval svého představeného, že už dopředu tuší, co se mu chystá sdělit. Cítil také, že otec Trahan je knězem, který dobře zná svou roli a ví, že jeho úkolem je pomáhat svým bratřím následovat hlas Otce, jenž promlouvá skrze svého Syna.

Ošida otci Trahanovi rázně sdělil: „Chystám se odejít, abych začal být sám sebou a odpověděl na své povolání i jako člen tohoto řádu." Převor nejprve zhodnotil jeho působení v pastorační službě, když spolu ještě sloužili v katolickém kostele v Sukagawě, a teprve poté mu oznámil své

rozhodnutí. „Otče, nerozumím tomu, co děláte. Dlouhé hodiny sedíte a praktikujete zazen. To je vše. Nechápu to. Ne, nejen to. Mně se to nelíbí. A všichni ti mladí lidé vás při tom napodobují a vysedávají tam s vámi." Nastalo dlouhé ticho a pak otec Trahan doplnil: „Ale i když tomu nerozumím a vůbec se mi to nelíbí, nemám žádné právo vám v tom bránit. Prosím, otče, svobodně pokračujte ve svém plánu."[30]

Ošida otci Trahanovi řekl, že jeho slova jsou nekonečně cennější, než kdyby předstíral, že chápe, co Ošida chce a musí udělat. Z jeho kanceláře odcházel se slovy *Deo gratias*! („Bohu díky!") a *Tibi gratias*! („Děkuji Ti!"). Zaplavil jej hluboký pocit, že právě zakusil *čikarjú* (地下流), „podzemní proud" – tok víry, vyvěrající z nezrozené sféry ukryté hluboko pod světovými náboženstvími, tradicemi a domorodými komunitami Východu a Západu, který je tvořen mnoha odlišnými přítoky.[31]

Zmínka o podzemní řece je důvěrně známá všem, kdo otce Ošidu znali. Tento koncept spočíval hluboko uvnitř jeho duše a vědomí a byl doslova hmatatelný v celém jeho bytí, v jeho učení a v komunitě Takamori. Ve svých kázáních a na duchovních cvičeních se snažil u svých posluchačů probouzet vnímavost vůči tomu, co označoval jako „události Slova" v Písmu svatém. Tyto „události Slova" vycházejí ze setkání s posvátnou řekou. Tak například voda, kterou viděl Mojžíš vytékat ze „skály" (Ex 17,6; Nm 20,11), představuje „událost Slova", která prýští z „nezrozené sféry".

Stejně jako oheň u Ošidova slavení eucharistie, ani biblická voda není obyčejnou metaforou, ale božským živým proudem, v němž Ježíš stojí při svém křtu a vidí otevírající se nebesa a „Ducha svatého, který k němu sestupuje v podobě holubice". Zde slyší hlas, jenž prohlašuje: „Ty jsi můj milovaný syn; tebe jsem si vyvolil." (Mt 3,16–17; M 1,9–11)

Tatáž voda z podzemní řeky je také vodou, kterou Ježíš proměnil ve víno na svatební hostině v Káně Galilejské, čímž zjevil svou slávu, a jeho učedníci, když to viděli, „začali v něho věřit" (Jan 2,2–10). Je to voda spásy, která je pro nás nezbytná, jak Ježíš říká Nikodémovi, učiteli Izraele, který za ním v noci přichází: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího". (Jan 3,5) Samaritánka, jež se u studny napije vody, kterou jí Ježíš dává, „nebude už nikdy žíznit" (Jan 4,13–14). Během svátku podzimní sklizně, což je

židovský Svátek stánků (*Sukot*), Ježíš v přislíbení příchodu Ducha svatého zvolá: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň. Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému." (Jan 4,13–14)[32] Skrze vodu křtu člověk umírá a znovu se rodí, je osvícen a stává se bytostí světla.

Poté, co dostal svolení opustit klášterní život s jeho západoevropskou formou křesťanství, aby mohl naplnit své poslání a vydat se svou vlastní cestou, následoval otec Ošida svou hlubokou touhu po chudém a prostém životě, ale nepřestal přitom být dominikánským knězem. Chtěl být prostě jen Japoncem, „člověkem s poctivou tváří bez falše", tím, kdo se setkal s Ježíšem, putujícím knězem, který uvěřil v Krista.

„Mé srdce plakalo," řekl Ošida o svém odchodu.[33] K tomuto hořkosladkému okamžiku loučení, naplněnému vděčností a slzami, nebezpečím a nejistotou, bychom mohli připojit Mertonova slova o jedinečnosti osamělého poutníka, která skvěle vystihují situaci Šigeta Ošidy v tomto přelomovém bodě jeho života:

Poustevník zůstává ve světě jako nepovšimnutý prorok, jako hlas volající na poušti a jako znamení odporu… Avšak… i ti, kdo se tohoto osamělého poutníka bojí, jsou jím přesto fascinováni, protože právě jeho zbytečnost neustále naznačuje, že by přece jen mohl mít nějaký nepochopitelný účel a smysl.[34]

Takamori Sóan – poustevna a mezinárodní komunita

Otec Ošida žil necelý rok životem osamělého poustevníka v chrámu Kannon. Poté jej oslovil Hlas a lidé hledající společenství, což jej přimělo, aby se usadil v Takamori Sóan. Jak jednou lakonicky poznamenal, „čím víc se snažím žít jako poustevník, tím více lidí se okolo mne shromažďuje."[35]

Jednoho prosincového dne roku 1964 dostal zprávu, že v oblasti Fudžimi byl nalezen ideální pozemek. Navštívil toto místo a okamžitě si je zamiloval pro jeho malebné horské okolí a zemědělské prostředí. Okamžitě jej také zaujal malý pramen (小泉 *koizumi*), který vyvěral ve třech stružkách ze skály poblíž rýžového pole. Pro Ošidu to bylo posvátné místo.

Pramen Koizumi poskytoval pitnou vodu a závlahu mnoha domům a statkům v okolí a měl se stát místem křtů a modliteb v Takamori.

Čisato Kitagawa mi řekl, že pramen Koizumi byl hlavním důvodem, proč otec Ošida tolik toužil tento pozemek koupit. Jenže nikdo z obyvatel této ceněné venkovské oblasti nikdy neuvažoval o prodeji půdy cizímu člověku. Otec Ošida navíc ani neměl peníze. Obrátil se tedy na městského úředníka s žádostí o zprostředkování prodeje, přičemž zdůraznil, že pozemek bude využit pro bohulibé účely. A pak se svěřil do rukou Božích.

Díky společnému úsilí a velkorysosti městských úřadů a místních farmářů a rodin se nakonec podařilo získat souvislý pozemek s otevřeným prostorem a zemědělskou půdou, takže Ošidův sen o komunitě Takamori Sóan se mohl stát skutečností.

Od roku 1964 až do své smrti v roce 2003, tedy následujících třicet devět let, vedl otec Ošida svou poustevnickou komunitu ke kontemplativnímu životu v chudobě a prostotě, k potlačení svého ega, k obětavé službě bližním a strádajícím a k přijímání cizinců jakékoli víry včetně nevěřících. Postupně sem začínali přicházet návštěvníci a hosté z celého světa, protože je přitahovala radikální otevřenost komunity Takamori Sóan a její vnímavost vůči Božímu hlasu. Prezident šintoistických chrámů oblasti Suwa se zaradoval, když spatřil, jak zde vztyčují kříž, protože to vnímal tak, že půda na hranici jeho jurisdikce je nyní posvěcena a nikdo z lidí žijících v této ceněné oblasti se již nebude muset obávat, že zde developeři začnou stavět rekreační chaty.

Ošida připouštěl, že je docela dobře možné, že nikdo z místních nevěděl, že se v nové kapli s doškovou střechou slouží každé ráno mše, ale byl si jistý, že lidé cítili, že je jejich půda využívána způsobem, který jim dává naději. Trval na tom, že onen pozemek patří pouze Bohu, chudým, nemocným a trpícím, „těm, pro které jejich život představuje absolutní oběť". Komunita Takamori Sóan měla být provozována chudými a podporována čímkoli, co jí oni sami mohli nabídnout; měla být místem pro duchovně chudé.

Je to místo, kde slabí a chudí vlastníma rukama produkují potravu, kterou potřebují, a to ve stylu náboženského života. Místo, kde se slabí léčí ze své velké nemoci,

kterou je závislost… Místo, kde každý může nerušeně rozjímat, aniž by si musel dělat starosti o svou ideologii nebo náboženství.[36]

Cesta chudoby a potlačení svého ega, po níž se komunita Takamori vydala, byla plná milosti; na každém kroku čekalo nějaké překvapení. To, jak se věci vyvíjely, bylo pro Ošidu nevysvětlitelné – pochopit se to dalo snad jen s pomocí Ježíšových slov: „Amen, amen, pravím vám, jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek." (Jan 12,24)

Řečeno slovy otce Ošidy: „Některá zrnka pšenice opravdu dopadla na úrodnou půdu…"

Uchvácen tím, co se odehrávalo během rozvoje Takamori na počátku 60. let, si byl otec Ošida jistě vědom důležitosti ohně při každodenním slavení eucharistie, když říkal: „Tento oheň se bude přenášet z jednoho srdce do druhého."

Přísně vzato, podle předpisů katolické církve si měl dominikánský řád vyžádat od místního biskupa povolení, aby se otec Ošida směl přestěhovat ze své přidělené farnosti při kostele v Sukagawě do Takamori. Šlo o biskupa Jokohamské diecéze, kterým byl Lucas Kacusaburó Arai (荒井勝三郎), do jehož jurisdikce patřila také prefektura Nagano, kde se komunita Takamori Sóan nacházela. Povídalo se, že biskup Arai byl dosti nespokojen, že s ním onu dohodu mezi dominikánským převorem a otcem Ošidou nikdo nekonzultoval.

Ať už to bylo jakkoli, biskup tuto změnu nakonec přijal a uvítal. Když otec Ošida dočasně vykonával funkci faráře v kostele v Sukagawě, biskup Arai mu řekl: „Až zde skončíte, nezapomeňte se prosím vrátit do Takamori Sóan."[37]

O nějakých dvacet pět let později, v roce 1990, uspořádal otec Ošida v Takamori konferenci asijských biskupů.[38] Toto shromáždění se dá docela dobře považovat za jedinečné potvrzení jeho způsobu života, kterým se snažil naplnit své dominikánské poslání a zároveň přitom dbát na Ježíšovo volání ke svobodě a na vnitřní zákon vepsaný do srdce Duchem svatým. Když otec Ošida pohlédl do svého nitra, jistě musel také pocítit, že samotný fakt, že se asijská biskupská konference byla ochotna sejít

právě v Takamori, byl potvrzením slibu, který učinil v roce 1961 při svém vysvěcení: „Nebudu už nikdy lhát, ani sobě, ani tobě."

Z anglického originálu „A Buddhist Who Encountered Christ". IN: *Jesus in the Hands of Buddha: The Life and Legacy of Shigeto Vincent Ošida, OP*. Collegeville, Liturgical Press 2023, s. 1–24, přeložila Johana Martinová.

POZNÁMKY:

1 / Biografické podrobnosti pocházejí přímo od Ošidy: „The Good News from Sinanosakai", 1965; angl. překl. byl vypracován po jeho smrti, nepublikovaný rukopis; „Evangelization and Inculturation", *Tooi Manazashi, A Far Away Look*, angl. překl. Čisato Kitagawa (Tokyo, Chiyūsha 1983); Rev. Čiemi Išii Sasaki: „Encounter with Takamori – Encounter with the Deep Stream", nepublikovaný rukopis; seššinové rozhovory v Americe.

2 / Šigeto Ošida: „The Mystery of the Word and the Reality". IN: *Toward a New Age in Mission: The Good News of God's Kingdom; To the Peoples of Asia*. International Congress on Mission, Manila, 2.–7. prosince 1979, svazek 2, kniha 3. Manila, Theological Conference Office 1981, s. 210.

3 / Týž: „Good News from Sinanosakai".

4 / Týž: *Tooi Manazashi*, s. 102, 105–106.

5 / Týž: „Evangelization and Inculturation".

6 / Tamtéž.

7 / E-mailová zpráva od Čisata Kitagawy pro Luciena Millera, 8. prosince 2014.

8 / *Tooi manazaši*, pohled do dálky; dlouhý, daleký pohled.

9 / Lucette Verboven: „Vincent Shigeto Oshida (Japan)". IN: *The Dominican Way*. London, Continuum 2011, s. 192 (česky *Dominikánská cesta*. Překl. Lenka Jeřábková. Vyjde na podzim 2026 v nakladatelství Krystal OP).

10 / Mark Delery (ed.): „Evangelization and Inculturation". IN: *Monastic Interreligious Dialogue Bulletin* 75, říjen 2005, s. 3–4.

11 / Seššinové rozhovory.

12 / Verboven: „Vincent Shigeto Oshida (Japan)", s. 191.

13 / Ošida: *Tooi Manazashi*, s. 135; e-mailová zpráva od Čisata Kitagawy pro Luciena Millera, 19. května 2015.
14 / „Evangelization and Inculturation", s. 3–4.
15 / Tamtéž, s. 4.
16 / Tamtéž.
17 / Ošida: *Tooi Manazashi*, s. 98–99, text v překladu Čisata Kitagawy odeslaný e-mailem Lucienu Millerovi, 19. května 2015. Dalším zdrojem na téma Ošidova pocitu „společných vibrací" je rozhovor otce Watanabeho s Čisatem Kitagawou z 20. dubna 2015.
18 / David G. Hackett: *The Silent Dialogue: Zen Letters to a Trappist Abbot*. New York, Continuum 1996, s. 53.
19 / Ošida: „Evangelization and Inculturation", s. 4.
20 / Týž: „Zenna", článek pro International Mission Congress, Manila, Filipíny, 2.–6. prosince 1979.
21 / Týž: „Good News from Sinanosakai".
22 / Swami Amaldas: „The Breath of God – To the Zen Center of Sóan, Japan", překl. Sarah Schwartzberg. IN: *Monastic Interreligious Dialogue Bulletin* 10, únor 1981.
23 / Ošida: „Good News from Sinanosakai".
24 / Kitagawa: *Tooi Manazashi*, s. 105–106.
25 / Sasaki: „Encounter with Takamori".
26 / Katrin Åmell: „The Dominican Vincent Ošida Shigeto – A Buddhist Who Has Encountered Christ". IN: *La vie spirituelle*, 731, 1999, s. 355–368.
27 / Sasaki: „Encounter with Takamori".
28 / V hebrejštině *bat kol*, což doslovně znamená „dcera hlasu". Jedná se o nebeský hlas, který zvěstuje Boží vůli nebo Boží rozsudek ve věci právního sporu. Charakteristickým atributem Božího hlasu je neviditelnost mluvčího a vynikající kvalita zvuku.
29 / Thomas Merton: „In the Wilderness". IN: *The Merton Seasonal* 40, č. 2, léto 2015, s. 5.
30 / Ošida: „Evangelization and Inculturation".
31 / Rev. Čiemi Išii Sasaki: „The Idea/Image of Water That Runs Under the Ground – ‚Faith' for Shigeto Ošida", 2013 Sophia University Summer Theology Workshop, překlad Čisata Kitagawy. E-mailová zpráva pro Luciena Millera, 30. srpna 2014. „Nezrozená sféra" je preferovaný výraz otce Ošidy pro Nejvyšší realitu, Absolutno, Zdroj všeho, který často nazýval také „ruka Boží". „Podzemní řeka" a „nezrozená sféra" představují ústřední symboly Ošidova pojetí víry.

32 / Další odkazy na tuto božskou vodu viz Jan 19,34–35 (voda a krev vytékající z Ježíšova boku); 1Jan 5,6–8 (Ježíš přišel skrze vodu a krev); Zj 7,17 (Beránek povede své stádo k pramenům vody živé); Zj 21,6; 22,1; 22,17 (dar životodárné vody).
33 / Ošida: „Evangelization and Inculturation". Papež Urban II. (1042–1099) a svatý Tomáš Akvinský (1225–1274) by měli porozumění jak pro Ošidu, tak i pro jeho představeného. Papež je autorem slavného výroku, že jsou „dva zákony" (*duae leges*), kterými se řídí náboženské poslání: veřejný (kněz se bez doporučení biskupa nesmí přesouvat mezi diecézemi) a vnitřní (vepsaný do srdce Duchem svatým). Svatý Tomáš, taktéž dominikán, cituje Urbanův text: „Pokud je někdo… veden Duchem…, řídí se vnitřním zákonem, tak potom není žádný důvod, proč by měl být vázán zákonem veřejným. Vnitřní zákon je koneckonců nadřazen zákonu veřejnému… A kdo by mohl vzdorovat Duchu svatému? Jestliže tento Duch člověka vede, pak by měl jít svobodně, z pověření naší autority, a dokonce se vzepřít rozhodnutí svého biskupa. Pro spravedlivého člověka ve skutečnosti neexistuje žádný zákon – kde je Duch Páně, tam je svoboda. A když jsi veden Duchem, nejsi už podřízen zákonu." Viz Yves Congar: *I Believe in the Holy Spirit*, sv. 1. New York, Seabury 1983, s. 110–111. V Řeholi svatého Benedikta se v první kapitole uvádí, že pro některé mnichy může být život v klášterní komunitě přípravou na život poustevníka, díky němuž je poustevník vyzbrojen pro „osamocený boj na poušti".
34 / Merton: „In the Wilderness", s. 7.
35 / Ošida: „Evangelization and Inculturation".
36 / Týž: „Good News from Sinanosakai".
37 / Čisato Kitagawa, rozhovor s otcem Hirošigem Watanabem OP, v Takamori Sóan, 20. dubna 2015.
38 / Verboven: „Vincent Shigeto Oshida (Japan)", s. 189.

Lucien Miller je emeritní profesor srovnávací literatury a čínštiny na Univerzitě Massachusetts v Amherstu a katolický jáhen. Věnuje se také studiu judaismu a díla Thomase Mertona, je autorem knih *The Hidden Side of the Mountain a Jesus in the Hands of Buddha: The Life and Legacy of Shigeto Vincent Oshida, OP (Monastic Interreligious Dialogue)*.

Šigeto Ošida OP ve vzpomínkách

Odette Baumer-Despeigne: Boží dech v zenovém centru Sóan

Takamori je skromná horská vesnička v provincii Nagano, zhruba 200 km severozápadně od Tokia. A právě tady se usadil Sóan, malá komunita, kterou vede japonský dominikán Šigeto Ošida.

Sóan znamená v japonštině „chýše s doškovou střechou". A malé poustevny rozeseté po lese, které poskytují komunitě přístřeší, jsou skutečně pokryté došky, stejně jako je tomu dodnes u mnoha venkovských domů.

Komunitu vystihuje hlavně to, že se snaží prožívat integrální křesťanství ve stylu života, který je ryze japonský. Její členové propojují intenzivní aktivní život s neméně intenzivním kontemplativním životem, nebo spíš: zkrátka se snaží „žít", v plném smyslu toho slova, způsobem, který překračuje rozdíly mezi aktivním a kontemplativním životem. Trvalé jádro tvoří okolo deseti osob, všechny japonské národnosti, bez ohledu na pohlaví, věk nebo rodinný stav. K tomuto jádru se přidávají dlouhodobí hosté a početné návštěvy, jejichž délka pobytu se pohybuje mezi několika týdny a několika dny.

Komunita je otevřená všem, přijímá bez rozdílu všechny, kdo do ní přijdou, křesťany různých denominací, příslušníky jiných náboženství, ať už pocítí touhu po duchovním růstu, nebo požádají o pomoc s řešením osobních problémů. Všem je prokazován stejný respekt z úcty k „tajemství božské přítomnosti, které ukrývá každé lidské srdce". Ti, jejichž upřímnost a chování neodpovídají důvěře, které se jim dostává, většinou odejdou sami, protože život v Sóanu je poměrně strohý.

Čtyři principy života

V pravém slova smyslu neexistuje „řehole" ani pravidla. Komunitní život je založen pouze na čtyřech principech.

1. Nevybírat si ty, kdo k nám přicházejí. Každého přijímat jako tajemství Krista. Pokud je na nás, abychom si vybrali, vybereme si pouze nás samotné.

2. Nic nevlastnit, ani jako komunita. Majetková jistota nás nutí opouštět jistotu a mír v Něm, konkrétní spřízněnost s Ním. Pokud je nutné něco vlastnit, ať je to přísné minimum.

3. Nestanovit předem žádné pravidlo. Úcta, láska a upřímnost tváří v tvář tajemství každého musí stačit. Začít tím, že si budeme vzájemně zcela důvěřovat, takovým způsobem, že žádné pravidlo ani zákaz není nutné psát předem.

4. Nedělat plány do budoucna. S upřímností odpovídat potřebám každého okamžiku, každé osoby.

1. *Všeobecnost přijetí*, tak jak jsme ji právě popsali, se děje v prostředí, kde si každý sám klade za cíl být pravdivý, bez přetvářky, jednoduše sám sebou. Úcta k osobnosti druhého je skutečně tradiční japonskou hodnotou, vychází ze starobylé víry v posvátnou povahu všech živých bytostí a projevuje se navenek v pověstné japonské zdvořilosti.

2. Členové komunity *se vzdávají jakéhokoli osobního majetku* a komunita sama nevlastní nic, mimo to, co je absolutně nezbytné pro každodenní život a co potřebuje, aby mohla čelit nepředvídatelným těžkostem, nemocem, nehodám atd. Každý se podle svých schopností podílí na činnostech, které udržují centrum v chodu; kdo může, přispívá finančně. V zimě, kdy není třeba věnovat se plně zemědělství, odcházejí někteří pracovat mimo komunitu.

Úroveň „komfortu" odpovídá nejskromnějším venkovanům. Každý má k dispozici pokoj v jedné z pousteven; vybavení se omezuje na nízký stolek, polštářek k sezení na zemi a poličku. Na spaní se rozvinuje tenká matrace, prostěradlo a přikrývky přímo na zem. Evropanům se to může zdát omezené, ale v Japonsku je to úplně normální, jediný rozdíl oproti komfortu, kterému se těší „vyšší vrstva", spočívá v kvalitě dřeva stolu, v potahu a ve výšce polštářku a případně v přítomnosti skříně…

Práce každého člena

3. Žádné konkrétní negativní nařízení nesvazuje život v Sóanu, s výjimkou tohoto: „Kdo nevstává ráno v 5:30 na zaznění zvonu, není součástí Sóanu!" Je ponecháno na zodpovědnosti každého, aby nabídl komunitě

svoje služby, aby jednal nejlépe, jak dokáže, podle potřeb přítomné chvíle. Nejpřekvapivější je, že praxe potvrzuje efektivitu této metody! Pokud jde o přípravu jídla, každý na sebe postupně bere roli „matky rodiny". Během mého pobytu tuto roli vícekrát zastával jeden mladý dominikán, který právě dokončil noviciát.

Komunita nedělá plány do budoucna v dlouhodobém horizontu: *žije „v přítomnosti"* a nechává na Bohu, aby rozhodl o zítřku. Je to v podstatě odraz tradičního duchovního přístupu, který jeden současný zenový mistr formuluje následovně: „Je to vždy ‚v přítomnosti', kde musíme čelit vlastnímu životu."

Ve velké míře žije komunita z vlastní práce: pěstování rýže a péče o rozlehlý sad jí umožňují živit se převážně vlastními zemědělskými produkty. Původně nebyl tento druh činnosti cíleně provozován, ale ukázal se nezbytným pro přežití uprostřed venkova, kde byla jediným zdrojem štědrost hostů a návštěv.

Modlitba a meditace

Den v Sóanu probíhá následujícím způsobem.

Budíček v týdnu v 5:30 (v neděli v 8:30); v 6 hodin zazen, tedy tichá meditace na zemi v jogínském sedu nebo na patách. Meditace končí četbou žalmu a následuje snídaně. Také zde se musí Evropan zkusit přizpůsobit, aby v tuto ranní hodinu ocenil sójovou polévku, rýži a nakládanou zeleninu…

V 8:30 zvuk – nikoli zvonu – ale prázdné propanové lahve, rozezněné velkým kusem dřeva, volá k práci. Na konci dopoledne je podruhé čas zazenu. U oběda se všichni potkají okolo velkého, nízkého stolu, každý sedí na patách – samozřejmě na zemi –, „místo" u stolu tvoří pouze plochý polštář.

Po jídle následuje dlouhé volno, které každý využívá podle libosti. Ve 14:30 je návrat k práci, kolem 16. hodiny krátká pauza na čaj a pár dobrot podle toho, co den přinesl… Slavení eucharistie je kolem 18. hodiny. Bezpochyby tato posvátná liturgie, během které čas nic neznamená, na mě v Sóanu udělala největší dojem. Kněz a účastníci tvoří hmatatelnou jednotu, všechna gesta jen zviditelňují jediný vnitřní prožitek. Při takovém

obřadu si člověk uvědomuje schopnost Asiatů prožívat hluboce, být úplně celí „tady“, přítomní, absolutně pozorní i v nejmenších gestech.

Po homilii v japonštině často následuje několik anglických vět určených návštěvníkům z ciziny. Uvedu z nich dvě:

Duchovní život znamená jít s rukama v kapsách, těžce pracovat, aniž bychom věděli, že těžce pracujeme.

Provádět zazen je nechat se okouzlit Božím dechem. Pokud nejste vystaveni tomuto okouzlení, modlete se, aby vám bylo dopřáno, je to dar; modlitba nemá jiný cíl než prosit Pána, aby se učinil neodolatelným.

Den uzavírá společné studium úryvku z evangelia… anebo rozhovory, ve kterých panuje upřímná veselost – zjevná z častého smíchu, který vyvolávají.

Tento rozvrh je velmi pružný a přizpůsobuje se okolnostem. A proto je po nočním tajfunu, kdy nikdo nemohl spát, nebo po výjimečně těžkém pracovním dni budíček posunutý a vstává se až v 8:30, jako v neděli!

Jednou měsíčně se koná *seššin*, třídenní cvičení, během kterého se mlčí a dlouhé hodiny jsou věnované zazenu, meditaci. *Seššin* znamená privilegovaný čas modlitby; uvádí do praxe výzvu svatého Augustina: „Nechoď ven, vrať se do svého nitra: ve vnitřním člověku přebývá pravda.“

Tyto chvíle usebrání je nutné soudit podle jejich ovoce, nepřestává opakovat otec Ošida, podle oné vnitřní proměny, která se navenek projevuje stále opravdovější laskavostí ke každému člověku.

Sóan se brání tomu, stát se institucí, chce být jednoduše náboženskou komunitou začleněnou do života vesnice; otec Ošida je součástí obecní rady v Takamori. Sám Ošida charakterizuje Sóan básnickými výrazy – pro karteziánskou mysl poněkud tajemnými:

Sóan, to je Život sám, jako dech, který se každým dnem prohlubuje a snaží se přiblížit svému božskému zdroji. Sóan je život, který proudí jako řeka, stále dolů, nikde se nezastavuje a nic si nedrží u sebe.

Ukotvený v tradici

Subtilitu takových frází nelze ocenit bez pochopení základních rysů japonské tradiční kultury. Na jedné straně je to velká láska k přírodě a potřeba žít s ní ve spojení, vycházející z nejstaršího místního náboženství, šintoismu. Jeho kult, zaměřený na uctívání božského tajemství přítomného v přírodě, se obrací na síly, které přírodu oživují. Na druhé straně je to „duch zenu", který vychází z druhého tradičního náboženství, buddhismu. Ten zdůrazňuje pomíjivý charakter všech věcí tohoto světa a nutnost odhalovat tajemství původu našeho bytí za hranicemi konceptů.

Právě na tyto prvky je naroubováno křesťanství. Mnoho japonských křesťanů si dnes uvědomuje, že pokud nechtějí mrzačit svou duši a žít křesťanství jako pouhou kopii jeho západních forem, musejí přehodnotit svou příslušnost ke Kristu s ohledem na univerzální, existenciální hodnoty, které poskytuje jejich dědictví. Chtějí pro sebe, v souladu se svým jedinečným duchem, objevit hodnoty niternosti, jež v sobě skrývá Nový zákon a které lidé na Západě často opomíjeli zdůrazňovat.

„Nemoc byla mým učitelem"

V centru Sóan je však hluboce otištěna povaha toho, kdo je jeho duší: otce Ošidy. Buddhista od narození, který se věnoval zenu až do dne, kdy se setkal se skutečným křesťanem a zakusil Kristovu přítomnost v něm. Po tomto duchovním šoku se stal křesťanem a vstoupil k dominikánům. Byl poslán do noviciátu do Kanady, kde zůstal několik let. Po návratu do Japonska se cítil nesvůj v katolictví západního stylu. Poté, co znovu onemocněl tuberkulózou, musel podstoupit chirurgický zákrok a pak byl poslán na rekonvalescenci do nemocnice v Naganu. Tehdy silně pocítil potřebu, jak to sám napsal, „hledat svou identitu jakožto člověk narozený v zemi s jasně definovanou historií, civilizací a tradicí". Nemoc dovedla otce Ošidu několikrát na pokraj smrti: „Nemoc byla mým učitelem, mým duchovním mistrem, takto jsem se začal stávat poddajným v rukou Božích."

Když byl nedávno tázán na vztah mezi zenovým buddhismem, který praktikoval až do dospělého věku, a jeho současným křesťanstvím,

odpověděl takto: „Nikdy jsem se nesnažil integrovat zen do svého křesťanství. Zen tvoří součást mé duše a mého těla od narození. Pokud k nějaké integraci došlo, provedl ji sám Kristus, aniž by mi to dal na vědomí."

V článku „Zen a slovo", publikovaném v roce 1978, definuje zen takto: „Je to stav – nebo bytí na cestě k takovému stavu –, ve kterém je vše, co existuje, nahlíženo z pohledu Věčnosti, v božském světle. Zen usiluje o prohloubení vnitřního ticha; znamená cvičit se v umírání sobě samému v Božím Slově, nechat se hýbat Duchem svatým."

Neměl snad jeho přítel P. Henri le Saux[1] pravdu, když o něm říkal: „Je to člověk úžasně svobodný v Duchu, hluboce křesťanské srdce je v něm spojené s buddhistickou psychikou."?

Nečekané bohatství

Otec Ošida začal tvořit základy komunity Sóan na počátku 60. let. Tehdy pobýval v nemocnici ve Fudžimi. Lidé, se kterými zde sdílel utrpení – muži i ženy –, se s ním sblížili v touze najít nový způsob života. Přesto se otec po propuštění z nemocnice odebral na čas žít o samotě v opuštěném buddhistickém chrámu. Ale místo bylo velmi vlhké a kvůli svému křehkému zdraví od toho musel upustit. V roce 1963 s pomocí několika přátel koupil pozemek Sóan a postavil tam poustevnu a kapli, aby tam v zimě žil jako poustevník a v létě přijímal návštěvy. Ale opět se k němu připojili lidé různého původu a žádali ho, aby zde mohli trvale žít. Centrum Sóan bylo definitivně vytvořeno.

Pokud má někdo možnost na tom místě pobývat, jako se to poštěstilo mně, nemůže než chválit „Boží dech", který ho inspiroval, neboť není pochyb, že Sóan, stejně jako centrum P. Lassalla,[2] přináší nečekané bohatství tomu, kdo se mu otevře bez předsudků.

Z francouzského originálu „Le souffle de Dieu au centre zen de Sóan". IN: *Voies d'Assise: vers l'Unité*, https://www.voiesdassise.eu/archives/2020/08/21/38387087.html, přeložila Benedikta Peterková.

Stan Rougier: Vášeň setkání

Jedu navštívit otce Ošidu do Japonských Alp 300 km od Tokia. Potřebuji několik hodin cesty vlakem na to, abych se dostal k jeho obydlí na místě zvaném Takamori. Pár chatrčí roztroušených v podrostu tvoří jeho poustevnu. Některé jsou ve stylu starých japonských stavení, se střechami ze slámy.

Křehká postava vlající v černém kimonu se blíží s laskavým úsměvem. Otec Ošida mě přichází přivítat. Jeho obličej překypuje prostotou a humorem. To je muž, který si dovolil existovat ve své jinakosti. Splynutí Západu a Východu v jeho osobě je úžasné! Rovnou mě uvede do malé společenské místnosti. Nejsem jediná návštěva. Skupina mladých buddhistů čeká na zahájení diskuse. Nejodvážnější z nich pokládá řadu otázek ohledně Krista a Trojice. Otec Ošida ho chce vést za hranice jeho úvah. Otřese s ním, vyvede ho z míry. […]

„Nezakoušíme přítomnost Ducha svatého, zakoušíme zjevení, které nám zprostředkuje."

Riskuji několik otázek: „Jak najít soulad mezi utrpením nevinných a Boží něžností?"

Otec Ošida mi odpovídá vážným a zároveň rozhodným tónem: „Ptáte se mě, jak najít soulad mezi utrpením nevinných a Boží něžností? Z té otázky je cítit ego. Jestliže utrpení přijmeme s duchovní motivací, osvobodíme se. Utrpení nás může očistit od našeho ega. To ego zabilo Boha, celé Janovo evangelium to odhaluje."

Dlouho mlčí, otočí se ke každému ze svých hostů, potom pokračuje: „Nemáme se dívat na realitu svýma očima, ale Božíma očima. Nemáme si utvářet představy podle sebe … Vy lidé ze Západu," pokračuje a upřeně se na mě dívá, „vy jste vězni strachu. Pokud se věcí nezmocníte, nevládnete jim, pokud je nemáte v područí, bojíte se, že vám uniknou, děláte si starosti. A vaše výklady jste exportovali do Asie… ve jménu Krista, samozřejmě! My chceme znovu objevit proud mystické tradice. To, co objevujeme z tradice východních křesťanů, mnohem víc souzní s japonským vnímáním."

S velkým zaujetím poslouchám učení tohoto křesťanského duchovního mistra, celého prodchnutého buddhismem: „Blahoslavenství byla špatně

přeložena, *Blahoslavení chudí v duchu* znamená: Blahoslavení ti, jejichž mentalita je rozemletá na prach. Vpřed ti, kdo nemají předsudky! Je potřeba oprostit se od strnulých idejí. Pak budeme volní, abychom mohli přijímat působení z rukou Buddhy a dobrého Boha." […]

Usazený po japonsku na svém *zafu*, tlustém a tvrdém polštářku, uchopí občas oběma rukama chodidlo a zakloní se dozadu. Dívá se na mě svýma živýma a šibalskýma očima, jež rámují vrásky, aby si ověřil, že správně chápu jeho slova: „Snažně prosím římskou církev, aby se vrátila k mystice," dodává a přechází k choulostivému tématu budoucnosti křesťanů v Asii.

S náznakem lítosti v hlase se mi svěřuje: „V roce 1990 jsem přijal okolo patnácti biskupů z jihovýchodní Asie na duchovní cvičení tady v Takamori. Nechal jsem je tři dny držet půst. Prosili mě: „Otče, přestaňte! Umřeme hladem!"

Ptali se: „Jak máme evangelizovat?" Křičel jsem na ně: „Začněte u modlitby. Bůh sám stačí. Vraťte se k mystice poustevníků. Je stejná jako mystika zenu. Učte se ztišení, protože Nejzazší Realita se nenechá uzavřít do slov. Chcete-li najít pravého Boha, hledejte ho v tichu."

„V Římě nedůvěřují zenu, protože znají jen jeho padělky. Lao-C' o podstatných skutečnostech říkal:

„Ti, kdo vědí, nemluví. Ti, kdo mluví, nevědí."

Boha poznáváme v sobě, ne v extázi, ale v *intázi*. Se špatnou duchovní motivací by ani tisíc let zenové meditace nebylo k ničemu… Sed ve vzpřímené pozici, zazen, nepotřebuje vysvětlení. Proč zen? Pokud chcete najít Boha, hledejte ho v Božím tichu. Neboť „pokud by stačilo zůstat v lotosovém sedu, abychom dosáhli duchovního osvícení, žáby by byly našimi mistry," učil Bódhidharma.

Otec Ošida opakovaně zdůrazňuje důvěrnou přítomnost Boha v srdci: „Kdo mě miluje…, já a můj Otec přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek" (Jan 14,23). Buddhisté ve Francii mě pozvali, abych jim přednášel. Jednou jsem jim vyprávěl o Janově evangeliu. Řekli mi: „To je stejně krásné jako zen!"

Po tomto rozhovoru nám otec Ošida předvede ukázku zazenu… Následně se pán domu pomalým krokem vydává ke své zahrádce a gestem

nás vybízí, ať jdeme za ním. Pár metrů před svou chýší se zastavuje před sochou Buddhy, který drží na srdci Kristův kříž: „Mám moc rád tuhle sochu… kdybyste jen věděli, jak dobře si spolu rozumí!" Jemná vůně květin, ticho, samota, pokojná příroda, všechno tu zve k meditaci a vnitřnímu klidu.

Hned po vypití tradičního čaje pokračuje ve společenské místnosti volná diskuse. „Když jsem byl novic, říkali mi: ‚Zachovej řád a řád zachová tebe.' Z křesťanství udělali pravidla. Japonec, který se stane křesťanem, ztratí polovinu svého japonství… A obávám se, že Japonec, který se stane knězem, ho ztratí docela!" Sílu těchto slov mírní velký výbuch smíchu!

Potom mě zve ke společnému slavení eucharistie, v maximální jednoduchosti. Předsedá liturgii, zavinutý v hnědém kimonu, usazený na *zafu*, v lotosu. Je tu pár žen z jeho komunity.

Druhý den ráno pokračuje duchovní mistr ve výuce několika poznámkami o japonské duši. […]

„K čemu je dobrý duchovní mistr?" ptá se jeden z mladých hostů ze včerejška. „Potřebujeme mistra," odpovídá otec Ošida, „aby posoudil, zda je naše mystická zkušenost autentická, nebo ne. Potřebujeme se vrátit k východnímu křesťanství. Zen je mystika poustevníků. Vy na Západě neumíte milovat. Vaše láska je příliš majetnická, příliš žárlivá, příliš neklidná… Buddha nás učí odpoutání se a rozumnému odstupu, které činí lásku možnou…"

Často na otce Ošidu vzpomínám, s lítostí, že jsem nemohl zůstat o dva tři dny déle, jak mě zval. Když se člověk podvolí Duchu svatému, stává se svobodným. Dá průchod své originalitě beze strachu z toho, co kdo řekne. Z takových svědků vyzařuje atmosféra krásy, pocit naplnění. Západ je označuje jako „světce", Východ jako „naplněné bytosti". Před ním každý z nás objevuje, kým by mohl být, kdyby si dovolil žít ve své jinakosti.

Otec Ošida zve křesťany i nekřesťany, aby hledali Boha za hranicemi rozdílností, za hranicemi Západu a Východu… Boha, který je Všepřesažný, který se projevuje „v šepotu jemného vánku" (1Král 19,12).

Z francouzského originálu *La passion de la rencontre*, Paris, Le Relié 2014, str. 297–301, přeložila Benedikta Peterková.

POZNÁMKY:

1 / Henri le Saux (1910–1973), známý také pod svým indickým mnišským jménem Svámí Abišiktananda, byl francouzský benediktinský mnich, křesťanský mystik a průkopník mezináboženského dialogu mezi křesťanstvím a hinduismem.

2 / Křesťanské zenové meditační centrum, které poblíž Tokia založil německý jezuitský kněz a zenový mistr Hugo Enomiya-Lassalle (1898–1990), který přijel do Japonska v roce 1929. Otec Lassalle se postupně přesvědčil, že zenové techniky mohou křesťanům pomoci internalizovat křesťanství a tím pokročit v hledání Boha.

Odette Baumer-Despeigne (1913–2002) byla belgická religionistka a spisovatelka, věnovala se mezináboženskému dialogu mezi křesťany a hinduisty.

Stan Rougier (*1930) je francouzský katolický kněz, kazatel a spisovatel.